інтеграції виробництва і науки, з метою сприяння випереджальному розвиткові науково-технологічної сфери.

Література:

1. Бабенко В. А. Інвестиційний чинник інноваційного розвитку агропромислового виробництва [Електронний ресурс] / В. А. Бабенко. - Режим доступу : http:www.nbul.gov.ua/portal.

2. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації // Центр Разумкова. Національна безпека і оборона. – 2009. - № 7. – С. 1-25.

3. Лупенко Ю. А. Інвестування розвитку сільського господарства / Ю. О. Лупенко, Є. І. Лупенко // Економіка АПК. - 2008. - № 12. - С. 59-62.

4. Сирцева С.В. Інноваційний потенціал як складова економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства / С.В. Сирцева // Вісник аграрної науки Причорномор'я.– 2008. – № 4 (47). – С. 115-121.

5. Синявська І.М. Формування інноваційної стратегії аграрного підприємства / І.М. Синявська // Вісник аграрної науки Причорномор'я.– 2010. – № 6 (47). – С. 258 - 261.

6. Смолінський В.Б. Проблеми фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств / В.Б. Смоленський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 179 - 182.

УДК 65.016.8:334.716 : 65.011.47 : 336

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Дорогань-Писаренко Л.О., к.е.н., доцент, Дорошенко А.П., к.е.н., Лях М.В., магістрант

Полтавська державна аграрна академія

Визначено основні показники, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства. Охарактеризовано основні чинники, що визначають платоспроможність окремого суб'єкта господарювання.

Basic indexes that characterize liquidity and solvency of enterprise are certain. Basic factors that determine solvency of separate subject of menage are described.

Постановка проблеми. Економічне зростання будь-якого суб’єкта господарювання має забезпечуватися достатнім рівнем його ліквідності та платоспроможності. В сучасних умовах більшість торгівельних операцій між учасниками ринку передбачають необхідність здійснення платежів за придбані товари, роботи, послуги якщо і не на умовах передоплати, то відразу після передачі товару чи наданні послуги покупцю. Низький рівень ліквідності та платоспроможності не дозволить підприємству забезпечити безперебійність виробничих процесів та не дасть змоги вчасно проводити розрахунки по своїх зобов’язаннях. Крім того, неплатоспроможність окремих учасників ринку має негативний вплив і на всю економічну систему, оскільки збільшує тривалість операційних циклів таких підприємств та уповільнює процес загального економічного зростання.

Більшість підприємств в існуючих економічних умовах не приділяють достатньої уваги питанням постійного моніторингу рівня їх ліквідності та, як наслідок, через деякий час зіштовхуються з проблемою недостатності або

грошових коштів (як абсолютно-ліквідної частини оборотних активів) або загальної суми оборотного капіталу для здійснення поточної виробничої діяльності та проведення усіх необхідних розрахунків з контрагентами. Крім того, будь-який аналіз фінансового стану підприємства буде неповним без оцінки рівня його ліквідності та не дозволить зробити обґрунтовані висновки про існуючий стан та перспективи розвитку такого суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам як оцінки рівня ліквідності підприємства так і формуванню комплексу заходів щодо її забезпечення присвятили свої праці такі вчені, як: О.О. Дробишева [1], О.Л. Єськов [2], І.Н. Карпунь [3], Г.В. Савицкая [5], А.Д. Чернявський [8], А.Д. Шеремет [10], О.О. Шапурова [9], О.М. Царенко, Є.В. Мних. Проте частина питань стосовно механізму досягнення достатнього рівня ліквідності та його впливу на загальний фінансовий стан підприємства ще залишаються невирішеними.

Постановка завдання. Метою роботи є узагальнення існуючого досвіду щодо характеристики як самого поняття «ліквідність», так і визначення основних показників, що її характеризують. Виявлення основних складових фінансово-економічної політики підприємства, що визначають платоспроможність окремого суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В контексті оцінки загального фінансового стану підприємства важливе значення має постійний моніторинг систем показників, що характеризують рівень платоспроможності окремого суб'єкта господарювання. Важливість аналітичних досліджень у даному напрямку обумовлюється наявністю стійкого зв'язку між ліквідністю підприємства та його потенційною платоспроможністю. А інформація про платоспроможність окремого суб'єкта господарювання є надзвичайно цінною, як для самого підприємства, так і для його контрагентів (дозволяє оцінити ймовірність затримок платежів за реалізовану продукцію) та банківських установ (дає змогу оцінити рівень ризиковості кредитування такого підприємства).

В існуючій науковій літературі поняття ліквідності, в більшості випадків, ототожнюється із платоспроможність підприємства та використовуюся фінансові коефіцієнти що характеризують дані категорії одночасно. Таке поєднання сутності ліквідності та платоспроможності знайшло своє відображення і в документах Національного банку та Міністерства економіки України, в якому для характеристики платоспроможності окремого підприємства пропонується розраховувати систему показників ліквідності [10,4,5].

В цілому, погоджуючись з таким ототожненням слід наголосити на тому, що платоспроможність підприємства в першу чергу залежить від наявності у нього можливостей для проведення розрахункових операцій виключно за рахунок наявних грошових коштів. В той же час рівень ліквідності окремих елементів майна підприємства дозволяє зробити оцінку можливості отримати такі грошові кошти у майбутньому та визначити його платоспроможність.

Одночасно оцінюючи ліквідність підприємства слід розрізняти відповідні її рівні, що характеризуються окремими фінансовими коефіцієнтами.

В економічній літературі для характеристики ліквідності, а отже й платоспроможності, підприємства найбільш широко використовуються три показники, що дозволяють оцінити рівень покриття зобов'язань підприємства його активами з різним ступенем ліквідності (швидкості перетворення на грошові кошти):

- коефіцієнт абсолютної ліквідності – перший рівень платоспроможності, що характеризується можливістю проведення розрахункових операцій за рахунок найбільш ліквідної частини майна підприємства (грошові кошти та поточні фінансові інвестиції);
- коефіцієнт швидкої ліквідності – другий рівень, дає змогу оцінити платоспроможність підприємства з урахування суми коштів у розрахунках;
- загальний коефіцієнт ліквідності – третій рівень, характеризує платіжні можливості суб'єкта господарювання з урахуванням усієї суми оборотних активів.

При цьому слід відмітити, що для окремих суб'єктів господарювання більшого значення мають лише два останні показники, оскільки дозволяють оцінити можливості підприємства до перетворення активів на грошові кошти на період що дорівнює операційному циклу.

Одночасно слід зауважити, що дотримання рівня абсолютної ліквідності в межах прийнятих нормативів (більше 20% від обсягу поточних зобов'язань) в умовах високих інфляційних процесів є все ж таки недоцільним, і більшість прибуткових підприємств мають значення даного показника набагато менше ніж пропонується в економічній та нормативній літературі. Проаналізуємо динаміку рівня загальної платоспроможності (коефіцієнт загальної ліквідності) на прикладі підприємств Полтавської області (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнта загальної ліквідності у підприємствах Полтавської області

Показники	2000 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	Відхилення (+,-)
Всього по підприємствах	1,215	1,174	1,147	1,174	1,232	1,121	1,265	+0,050
Сільське господарство	1,191	1,581	1,483	1,964	1,561	1,699	1,941	+0,750
Промисловість	1,165	1,148	1,148	1,086	1,204	1,073	1,251	+0,086

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Полтавській області

Відповідно до даних таблиці слід відмітити, що при відносно стабільному значенні коефіцієнта загальної ліквідності про всій сукупності підприємств (збільшився на 0,05), має місце істотне зростання даного показника у сільськогосподарських підприємствах (збільшення на 0,750), що є позитивним, оскільки в умовах високої сезонності сільськогосподарського виробництва (а отже і значної ритмічності у надходженні грошових коштів), високий рівень платоспроможності на період операційного циклу дозволить забезпечити безперебійність виробничих процесів таких суб'єктів господарювання.

Крім оцінки коефіцієнтів ліквідності, в аналітичній практиці досить широко використовується аналіз ліквідності балансу, що дозволяє зробити висновок як між собою співвідносяться зобов'язання з відповідним строком погашення та активи, які можна буде за цей самий період перетворити на грошові кошти та використати для погашення таких боргів. Дана методика передбачає порівняння окремих груп зобов'язань з різним рівнем терміновості оплати та груп активів з різним рівнем ліквідності (часом перетворення на грошові кошти). Проте, аналізуючи ліквідність балансу, платіжні можливості для покриття зобов'язань, слід визначати як суму активів з таким самим строком перетворення на грошові кошти та надлишок активів, що використовуються для погашення зобов'язань з вищим рівнем терміновості.

Крім того, для прогнозування майбутньої платоспроможності використовується методика оцінки можливості відновлення (втрати) платоспроможності окремим суб'єктом господарювання. Але оскільки такий аналіз дозволяє зробити ефективний прогноз лише на термін не більше 6 місяців, то використання для таких розрахунків річних форм фінансової звітності є взагалі недоцільним, а використання квартальних зменшує термін прогнозу менше, ніж до 3 місяців.

Узагальнюючи існуючі визначення ліквідності підприємства, можна сказати, що ліквідність характеризує спроможність суб'єкта господарювання проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями як за рахунок наявних грошових коштів, так і за рахунок грошових коштів, отриманих від реалізації окремих елементів майна підприємства.

В переважній більшості випадків до основних причин, що визначають низьке значення показників ліквідності (невідповідність їх нормативним значення) належать:

- низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни;
- значна частка низько ліквідних активів в загальній сумі оборотного капіталу підприємства;
- низькі показники ділової активності, що не дозволяють швидко повертати вкладені у виробництво ресурси;
- значні обсяги короткострокових зобов'язань, що можуть виникнути у випадках використання короткострокових кредитів чи наявності значного обсягу кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.
- відсутність страхових фондів [3, с. 67].

В умовах низького рівня ліквідності активів підприємства можливе виникнення ситуації, коли на певних етапах свого існування господарюючий суб'єкт виявиться або неплатоспроможним взагалі, або матиме серйозні проблеми із поточною платоспроможністю. Наслідком чого можуть бути як штрафні санкції з боку кредиторів підприємства, так і зниження рівня довіри контрагентів, що матиме негативні наслідки для подальшої діяльності підприємства.

Висновки. Враховуючи все вищенаведене, та економічний зміст показників, що характеризують ліквідність підприємства слід наголосити, що в реальних умовах господарювання для більшості підприємств є недоцільним за-

безпечувати перший рівень платоспроможності на нормативному рівні (значення коефіцієнта абсолютної ліквідності > 0,2, що пояснюється як особливостями виробничих процесів (зокрема і в сільському господарстві), так і певним чином недоцільністю в умовах високих інфляційних процесів тримати на розрахункових рахунках значні суми грошових коштів. Одночасно другий рівень платоспроможності має більше інформативне значення, оскільки характеризує здатність підприємства забезпечувати потреби у грошових коштах в майбутньому. Крім того, в умовах низьких показників ліквідності протягом тривалого періоду часу значно збільшується імовірність розвитку окремих кризових явищ.

Одночасно, оцінюючи показники ліквідності та роблячи висновок про динаміку загального фінансового стану підприємства, на нашу думку, слід дотримуватися наступних принципів:

- неплатоспроможність підприємства можна вважати критичною лише тоді, коли поряд з невідповідністю коефіцієнтів ліквідності нормативам підприємство має збитки або зменшило в динаміці рівень прибутку;
- оцінюючи ліквідність та прогнозуючи платоспроможність підприємства слід співставляти наявні суми дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Література:

1. Дробишева О.О. Поняття, стадії та особливості криз у процесі управління промисловими підприємствами / О.О. Дробишева // Економіка промисловості. – 2009. - № 4 (47).
2. Єськов О.Л. Діагностика ймовірності банкрутства металургійного підприємства та можливості його фінансової стабілізації / О.Л. Єськов, Р.М. Масалаб, О.В. Андрієвська // Економіка промисловості. – 2009. - № 5 (48).
3. Карпунь І.Н. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. / І.Н. Карпунь. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 418 с.
4. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Затвердженого наказом міністерства економіки України від 19.01.2006 №14
5. Савицкая Г.В. Экономический аналіз : учебн. – 11-е изд., испр. и доп. / Г.В. Савицкая. – М. : Новоезнание, 2005 – 651 с.
6. Статистичний щорічник Полтавської області за 2010 рік / [під ред. Безхлібняк Л. М.] - Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Полтавській області. - Полтава, 2011.
7. Чаленко Н.В. Стан та діагностика неплатоспроможності підприємств України в сучасних умовах / Н.В. Чаленко, Д.І Коваленко // Вісник КНУТД. – 2009. - № 5. – С. 76-81.
8. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А.Д. Чернявський. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.: іл. – Біліогр. : 242-245.
9. Шапурова О.О. Політика антикризового управління при загрозі банкрутства / О.О. Шапурова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. - № 8 (86). – С. 147-154.
10. Шеремет А.Д. Комплексныйанализхозяйственнойдеятельности : учебн. / А.Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2006 – 415 с.